

**Percepties van jongeren zonder een beperking over inclusie van jongeren met cerebrale
parese tijdens reguliere sportactiviteiten**

Een kwalitatief onderzoek

Masterthesis

Universiteit Utrecht

Masteropleiding Pedagogische Wetenschappen

Masterprogramma Orthopedagogiek

Auteur: Babet (B.J.) Zwart (5625254)

Begeleider: dr. Dirk-Wouter Smits

2e beoordelaar: dr. Lex Wijnroks

06-07-2016

Abstract

Purpose: This research explores the perceptions of youth without a physical disability about inclusion of youth with cerebral palsy (CP) in sport activities. **Method:** Eight youths between 12 and 18 years old are, by means of a semi-structured interview, asked about their perceptions (opinions, ideas and eventually experiences) concerning inclusion of youth with CP in sport activities. In addition the perceptions about inclusion in gym class are asked. Open and axial coding are used to find themes and subthemes. **Results:** Six themes could be distinguished concerning positive perceptions: *Positive dealing with youth with CP, Sporting together creates learning, Inclusion youth with CP is possible, Positive self-growth youth with CP possible, Level youth with CP determinates quality inclusion* and *Necessities for succeeding inclusion*. Concerning negative perceptions five themes could be distinguished: *Inclusion disadvantageous for self-evaluation youth with CP, Sporting with others with disabilities better, Youth with CP create adverse changes, Youth with CP will be treated in a negative way* and *Inclusion in a team sport most difficult*. Concerning positive perceptions about inclusion in gym class three themes could be distinguished: *Be aware of each other by inclusion, Physical education teachers willing to adjust* and *Gym class a good place for inclusion because of low expectations*. Concerning negative perceptions two themes could be distinguished: *Some will treat youth with CP in a negative way* and *No willing to adjust*. **Conclusion:** Youth have positive and negative perceptions concerning inclusion of youth with CP in sports. It looks like there are more positive perceptions than negative perceptions about inclusion in gym class.

Key words: Inclusion in sports, cerebral palsy, perceptions, qualitative research

Samenvatting

Doelstelling: Dit onderzoek richt zich op de percepties van jongeren zonder een fysieke beperking over inclusie van jongeren met cerebrale parese (CP) bij sportactiviteiten.

Methode: Acht jongeren van 12 tot 18 jaar zijn door middel van een semigestructureerd interview gevraagd naar hun percepties (meningen, ideeën en eventueel ervaringen) met betrekking tot inclusie van jongeren met CP bij sportactiviteiten. Als secundaire vraag is onderzoek gedaan naar de percepties over inclusie in de gymles. Door middel van open en axiaal coderen zijn kernthema's en sub thema's gevonden die de resultaten ondervangen.

Resultaten: Zes thema's konden worden onderscheiden met betrekking tot positieve percepties: *Positieve omgang met jongere met CP, Samen sporten zorgt voor leerprocessen, Inclusie jongere met CP kan, Positieve zelfontplooiing jongere met CP mogelijk, Niveau jongere met CP bepaalt kwaliteit inclusie en Benodigdheden voor slagen inclusie*. Wat betreft negatieve percepties konden vijf thema's worden onderscheiden: *Inclusie nadelig voor zelfevaluatie jongere met CP, Sporten met lotgenoten geschikter, Jongere met CP zorgt voor ongewenste aanpassingen, Jongere met CP wordt negatief behandeld en Inclusie bij teamsport het moeilijkst*. Wat betreft positieve percepties tegenover inclusie bij de gymles konden drie thema's geïdentificeerd worden: *Rekening houden met elkaar bij inclusie, Gymleerkracht bereid tot aanpassen en Gym geschikt voor inclusie door lage prestatieverwachting*. Met betrekking tot negatieve percepties konden twee thema's worden onderscheiden: *Sommigen gaan negatief om met jongere met CP en Geen bereidheid tot aanpassen*. **Conclusie:** Jongeren hebben positieve en negatieve percepties wat betreft inclusie van jongeren met CP bij sport. Inclusie in de gymles lijkt overwegend positief te worden bekeken.

Kernbegrippen: Inclusie bij sporten, cerebrale parese, percepties, kwalitatief onderzoek

In de Nederlandse maatschappij is sporten en bewegen voor iedereen, ongeacht beperking, een steeds belangrijker thema. Zo staat in het gezondheidsbeleid beschreven dat ook mensen met een beperking een passend sport- en beweegaanbod dienen te hebben (de Hollander, Milder, & Proper, 2015). Tegenwoordig wordt onder andere aandacht besteed aan het passend maken van sportaanbod voor jongeren met een beperking op zo'n manier dat ze samen kunnen sporten met jongeren zonder beperkingen (Mulvihill, Shearer, & van Horn, 2002; Schuman, 2007; Vogler, Koranda, & Romance, 2000). De term die hierbij wordt gebruikt is inclusie. Bij inclusie wordt meer gekeken naar het aanpassen van de omgeving van een jongere met een beperking dan naar de tekortkomingen van een betreffende jongere (Schuman, 2007). Op die manier zou het voor jongeren met een beperking mogelijk worden om te participeren in reguliere (sport)activiteiten. Er zijn meerdere landen in Europa die al werken met inclusief sporten (Sentenac et al., 2012). Het concept inclusie is echter meer bekend vanwege de toepassing in het onderwijs. Neem de Scandinavische landen. Denemarken is in 1969 al gestart met het pleiten voor inclusief onderwijs en Zweden wordt gezien als een voorloper op het gebied hiervan (Hjörne, 2015; Schuman, 2007). Het lijkt erop dat Nederland, met betrekking tot het concept inclusie en daarmee ook inclusief sporten, nog achterloopt op andere Europese landen (Schuman, 2007).

Een aanzienlijke en gevarieerde groep jongeren met een beperking waarvoor sporten belangrijk maar ook minder vanzelfsprekend is, is de groep jongeren met cerebrale parese (CP). Volgens Imms (2008) ervaart deze doelgroep participeren in sport namelijk negatiever dan jongeren met andere beperkingen. Het ondernemen van fysieke activiteiten voor deze groep is lastig, met name vanwege motorisch minder goed functioneren (Verschuren, Wiart, Hermans, & Ketelaar, 2012; Zwietering et al., 2010). Belangrijk is te onderzoeken hoe wordt gedacht over inclusief sporten met jongeren met CP met die motorische beperkingen.

Zoals benoemd is het motorisch minder goed functioneren een belangrijk kenmerk van CP. CP is namelijk één van de meest voorkomende oorzaken van motorische stoornissen in de kindertijd. CP kan omschreven worden als een groep van permanente stoornissen in de ontwikkeling van bewegen en houding, die ontstaan in de hersenen voor de geboorte of tijdens de babytijd (Rosenbaum, Paneth, Leviton, Goldstein, & Bax, 2006). De motorische stoornis gaat vaak samen met verstoringen in de perceptie, sensatie, cognitie, communicatie, gedrag, epilepsie en met problemen met bewegen (Odding, Roebroek, & Stam, 2006; Rosenbaum et al., 2006). CP is een heterogene aandoening, geen enkele jongere met CP is hetzelfde. Om de ernst van de CP vast te stellen wordt gebruik gemaakt van een classificatiesysteem waarin op vijf niveaus het grof motorisch functioneren wordt bekeken

(Jones, Morgan, Shelton, & Thorogood, 2007). Op niveau één kan een persoon zelfstandig lopen en heeft verder weinig beperkingen. Wanneer een persoon zich op niveau vijf bevindt, dan is de persoon rolstoel-gebonden en heeft veel functionele beperkingen (Jones et al., 2007). De motorische beperkingen lijken op het eerste gezicht dus de voornaamste reden waarom jongeren met CP minder goed kunnen participeren in sport, maar de vraag is of er wellicht andere factoren zijn die tevens belemmerend zijn voor de sportparticipatie.

Inclusie zou er toe dienen te leiden dat participatie in reguliere sportactiviteiten mogelijk wordt voor jongeren met CP. Bij de inclusie is het dus van belang dat de jongeren met en zonder beperkingen samen kunnen sporten en daar tevreden over zijn. De laatste jaren is regelmatig onderzoek gedaan naar inclusie tijdens sportactiviteiten (Bjornson, Belza, Kartin, Logsdon, & McLaughlin, 2007; Hodge, Ammah, Casebolt, Lamaster, & O' Sullivan, 2004; Mulvihill et al., 2002; Schuman, 2007; Vogler et al., 2000). De onderzoeken zijn echter veelal gericht op hoe, in wat voor soort activiteiten en hoeveel jongeren met CP participeren in sport (Imms, 2008; Imms, Reilly, Carlin, & Dodd, 2008; Maher, Williams, Olds, & Lane, 2007). Zo is gebleken dat jongeren met beperkingen vaak worden buitengesloten door vrienden in speelactiviteiten of alleen gebruikt worden om een spel te laten werken (Imms, 2008). Daarbij participeren jongeren met CP in verschillende soorten sportactiviteiten, voornamelijk activiteiten met een lage intensiteit. Informele activiteiten lijken populairder onder de jongeren met CP dan formele sportactiviteiten (Imms et al., 2008). Onderzoek naar de percepties van betrokkenen bij de inclusie is vrijwel nog niet uitgevoerd. Juist deze percepties van de jongeren die betrokken zijn bij de inclusie kunnen aanvullende informatie opleveren naast de bestaande onderzoeken.

Een plaats waar inclusie met betrekking tot sport tegenwoordig tevens steeds vaker voorkomt is de gymles op school (Block & Obrusnikova, 2007; Hjørne, 2015; Schuman, 2007; Sentenac et al., 2012). In meerdere Europese landen is sprake van inclusie op school en daarmee in de gymles. Uit een onderzoek van Sentenac et al. (2012) is gebleken dat 54 procent van de jongeren met CP uit negen verschillende Europese landen naar reguliere scholen ging. Nederland is niet in dit onderzoek opgenomen wat erop zou kunnen duiden dat andere Europese landen vooruitstrevender zijn dan Nederland. Dat Nederland wel bezig is met het verbeteren van inclusief onderwijs blijkt uit de recent ingevoerde wet op het Passend Onderwijs (Rijksoverheid, 2015). Het doel van de wet is leerlingen met beperkingen te laten participeren in regulier onderwijs (en daarmee regulier sportonderwijs) en het beste uit alle leerlingen te halen (Rijksoverheid, 2015). Inclusie tijdens de gymles zou een basis kunnen

vormen voor het inclusief sporten in de vrije tijd. Het is daarmee van belang ook te onderzoeken wat de percepties zijn over inclusie in de gymles op Nederlandse scholen.

Om percepties in beeld te brengen kunnen interviews waardevolle informatie opleveren, zoals een 'life history' onderzoek van Gaskin, Andersen en Morris (2010) laat zien. Met het onderzoek is in beeld gebracht hoe een man met CP sportactiviteiten heeft ervaren gedurende zijn leven. Om de percepties met betrekking tot inclusie bij sportactiviteiten en in de gymles te kunnen meten is kwalitatief onderzoek geschikt (Flick, 2009; Hutzler, 2003). Hutzler (2003) pleit voor meer onderzoek naar de percepties van leeftijdsgenoten zonder een beperking over inclusief sporten, omdat toentertijd nog weinig onderzoek was gedaan naar deze percepties. Uit het reviewonderzoek is gebleken dat de omgeving van een jongere met een beperking van invloed is op de sportparticipatie. Een onderdeel van die omgeving zijn de jongeren zonder een beperking. Het reviewonderzoek van Hutzler is inmiddels 13 jaar oud en nog steeds is weinig onderzoek gedaan naar de percepties van de jongeren zonder een beperking over inclusief sporten met jongeren met een beperking. Met huidig onderzoek kan hier een stap in worden gemaakt.

Dat onderzoek naar de percepties van jongeren zonder beperkingen bij inclusie belangrijk is hangt mede samen met de levensfase waarin jongeren zich bevinden. Leeftijdsgenoten en vrienden krijgen in het leven van jongeren (adolescenten) een steeds belangrijkere rol (Wicks-Nelson, & Israel, 2014). De jongeren staan qua leeftijd dichtbij elkaar in hun belevingswereld en kunnen een band krijgen bij inclusie. Volgens de ontwikkelingstheorie van Erik Erikson bevinden jongeren (12-18 jaar) zich in een fase waarin het vormen van hechte vriendschappen belangrijker wordt en het vinden van de eigen identiteit centraal staat (Ochse, & Plug, 1986). Vrienden kunnen helpen bij het creëren van zelfvertrouwen op het gebied van sporten bij jongeren met CP (Gaskin et al., 2010). Als de jongeren zonder een beperking dus vriendschappen opbouwen met de jongeren met CP kan dit positief zijn voor de sportparticipatie van jongeren met CP. Een positieve kijk op inclusie is dus gewenst vanuit jongeren zonder beperkingen. Om te bepalen of die blik positief is, is het van belang om naar de percepties van jongeren zonder beperkingen te vragen over inclusie met jongeren met CP.

Geconcludeerd kan worden dat inclusie ertoe zou moeten leiden dat participeren in reguliere sportactiviteiten voor jongeren met CP mogelijk wordt (Schuman, 2007). Inclusie bij sportactiviteiten wordt tegenwoordig in verschillende Europese landen toegepast (Sentenac et al., 2012). Met name de Scandinavische landen, zoals Denemarken en Zweden lijken voorloper wat betreft de toepassing van het concept inclusie. Nederland lijkt nog

stappen te kunnen maken met betrekking tot inclusief sporten bij regulieren sportactiviteiten en in de gymles. Om die stappen te maken is het van belang onderzoek te doen naar de percepties van de jongeren zonder beperkingen die bij inclusie ook een rol spelen. Deze percepties van betrokkenen bij de inclusie zijn vrijwel nog niet onderzocht, terwijl hier wel behoefte aan is volgens Hutzler (2003).

De doelstelling van huidig onderzoek is in kaart brengen wat de percepties zijn van jongeren tussen de 12 en 18 jaar zonder een fysieke beperking met betrekking tot inclusie van een jongere met CP bij sportactiviteiten. De volgende onderzoeksvragen zijn opgesteld: Hoofdvraag: Welke percepties hebben jongeren van 12 tot 18 jaar zonder een fysieke beperking over inclusie tijdens reguliere sportactiviteiten met jongeren met CP van 12 tot 18 jaar? Daarbij worden de volgende deelvragen opgesteld: (1) Welke positieve percepties hebben jongeren van 12 tot 18 jaar zonder fysieke beperkingen met betrekking tot inclusie van jongeren met CP van 12 tot 18 jaar bij sportactiviteiten in de vrije tijd? (2) Welke negatieve percepties hebben jongeren van 12 tot 18 jaar zonder fysieke beperkingen met betrekking tot inclusie van jongeren met CP van 12 tot 18 jaar bij sportactiviteiten in de vrije tijd? Een secundaire onderzoeksvraag betrof: Welke positieve en negatieve percepties hebben jongeren van 12 tot 18 jaar zonder fysieke beperkingen met betrekking tot inclusie van jongeren met CP van 12 tot 18 jaar bij de gymles?

Methode

Het onderzoeksdesign

Huidig onderzoek was onderdeel van het grootschalige onderzoek ‘Participatie In Perspectief (PIP)’. PIP is gericht op participatie van jongeren met CP binnen de domeinen school, sport en zorg. Het voornaamste doel van PIP is dat jongeren met CP zelf aan het woord komen (www.perrin.nl). Huidig onderzoek was een aanvulling op het PIP onderzoek door bij de andere groep die met inclusie te maken heeft, namelijk de jongeren zonder een beperking, naar hun percepties te vragen. Bij huidig onderzoek is net als bij PIP gebruik gemaakt van interviews. Er was sprake van een kwalitatief onderzoeksdesign (Neuman, 2014).

Populatie en steekproef

Bij het werven van participanten is gebruik gemaakt van een gemakssteekproef (Neuman, 2014). De participanten zijn geworven en verkregen via een VMBO school in Ede, een havo/vwo school in Utrecht en een huiswerkinstituut in Hilversum. Bij de inclusie van de participanten is rekening gehouden met een aantal eisen. De participanten waren jongeren tussen de 12 en 18 jaar zonder een fysieke beperking. Daarbij was een eis dat de participanten

aan een reguliere sportactiviteit deelnamen in hun vrije tijd en/of reguliere gymles volgden op school. Er zijn jongeren geworven van verschillende schoolniveaus. Getracht is de verdeling jongens en meisjes gelijk te krijgen.

De participanten konden zelf beslissen over een deelname aan het onderzoek. Zowel de participanten als de ouders van de participanten zijn middels een informatiebrief geïnformeerd over de inhoud van het onderzoek (zie Bijlage 1). Beiden hebben een toestemmingsformulier ondertekend voor deelname aan het onderzoek.

Meetinstrumenten

Er is gebruik gemaakt van een semigestructureerd interview. Semigestructureerde interviews worden in toenemende mate gebruikt in onderzoek (Flick, 2009; Neuman, 2014). Het is een geschikt meetinstrument, aangezien volgens Flick (2009) de verwachting is dat de percepties van participanten beter naar voren komen in een voor een groot deel open interview dan bij een gestandaardiseerd interview of bij een vragenlijst.

Met de interviews zijn de percepties van de participanten gemeten met betrekking tot inclusie van een jongere met CP bij sporten. Onder percepties vielen in dit onderzoek de meningen, ideeën en eventuele mogelijke ervaringen van de participanten. Tussen deze uitingsvormen is geen onderscheid gemaakt. De percepties met betrekking tot inclusie bij de gymles zijn als secundaire vraag behandeld. Ter illustratie is bijvoorbeeld aan de participanten gevraagd wat een jongere met CP zou kunnen bijdragen aan hun sportteam en hoe een jongere met CP volgens de participanten zou kunnen worden ingepast binnen een reguliere sportactiviteit. Zie Bijlage 2 voor de checklist die is gebruikt voor de interviews. De duur van de interviews varieerde tussen de 32 en 64 minuten.

Procedure

De interviews zijn in maart en april 2016 afgenomen op de middelbare scholen en het huiswerkinstituut in een afgesloten ruimte. De deelname van de participanten heeft op die manier geen extra reistijd gekost voor de participanten. De interviews zijn auditief opgenomen. Voorafgaand aan het interview is een checklist gemaakt met daarop de stappen die gevolgd dienden te worden tijdens het interview (zie Bijlage 2). De interviewer is gedurende het interview ingegaan op voor de onderzoeker relevante informatie. Er is gebruik gemaakt van open vraagstelling. Als back up wanneer het interview dreigde te stagneren is gebruikt gemaakt van een kaartenbox met daarin woordkaartjes. De woorden hebben de participanten geholpen dieper na te denken over samen sporten met jongeren met CP.

Data analyse

Bij het analyseren van de data is uitgegaan van de ‘Grounded Theory Approach’ van Glaser en Strauss (1976) (Uit Boeije, 2002). Binnen deze theorie is de ‘constant comparative method’ een veelgebruikte analysemethode, die ook binnen dit onderzoek is toegepast (Boeije, 2002). Nadat de interviews volledig waren getranscribeerd, is open gecodeerd door middel van het op micro niveau toekennen van labels aan tekstfragmenten (Boeije, 2002; Heath & Cowley, 2004; Mellion & Tovion, 2002). De fragmenten die niet relevant werden geacht voor het onderzoek zijn buiten beschouwing gelaten. Fragmenten dienden te gaan over specifiek het samen sporten. Uitspraken over de randvoorwaarden als bijvoorbeeld de geschiktheid van sportfaciliteiten zijn buiten beschouwing gelaten. De labels zijn vervolgens geschaald onder vier voor-gestructureerde onderwerpen, te weten : ‘Positieve percepties met betrekking tot inclusie van jongeren met CP bij sport’, ‘Negatieve percepties met betrekking tot inclusie van jongeren met CP bij sport’, ‘Positieve percepties met betrekking tot inclusie van jongeren met CP in de gymles’ en ‘Negatieve percepties met betrekking tot inclusie van jongeren met CP in de gymles’. Vervolgens zijn door middel van axiaal coderen de labels van de verschillende interviews met elkaar vergeleken. Ten slotte zijn kernthema’s en sub thema’s geïdentificeerd voortvloeiend uit de informatie van de interviews tezamen.

Resultaten

De beschrijvende statistieken van de participanten zijn te vinden in tabel 1. In totaal werden negen interviews afgenomen. Eén interview werd uitgesloten voor analyses omdat de geluidsoptnamen niet van voldoende kwaliteit bleken te zijn. Van de participanten was 63 procent meisje en 37 procent jongen. De gemiddelde leeftijd van de participanten was 15.4 jaar (Range= 12-17 jaar). De participanten beoefenden diverse sporten, zowel individuele (zoals tennis) als teamsporten (zoals voetbal). Tevens is te zien dat 75 procent van de participanten een VWO opleiding volgde ten tijde van het onderzoek.

Tabel 1

Beschrijvende statistieken participanten

	Geslacht	Leeftijd	Sport(en)	Schoolniveau
1	Meisje	17	Tennis, Sportschool	VWO
2	Jongen	16	Waterpolo	VWO
3	Meisje	17	Dansen	VWO
4	Meisje	14	Voetbal	Mavo
5	Meisje	15	Dansen, Volleybal	VWO

6	Jongen	12	Long boarden, zeilen	Mavo/Havo
7	Meisje	16	Kickboksen	VWO
8	Jongen	16	Voetbal, Sportschool	VWO

Noot. Voor alle participanten geldt dat zij gymles hebben.

De resultaten zijn in vier onderwerpen weergegeven: 1. Positieve percepties over inclusie van jongeren met CP bij sporten. 2. Negatieve percepties over inclusie van jongeren met CP bij sporten. 3. Positieve percepties over inclusie van jongeren met CP in de gymles. 4. Negatieve percepties over inclusie van jongeren met CP in de gymles. Binnen elk van deze onderwerpen zijn kern- en sub thema's geïdentificeerd. De thema's zijn in willekeurige volgorde weergegeven.

Tabel 2

Positieve percepties met betrekking tot inclusie van jongeren met CP bij sport

Thema	Sub thema's	Citaten
A: Positieve omgang met jongere met CP	A1: Gelijke behandeling jongere met CP	<i>'Want ze is ook gewoon iemand die kan voetballen'</i>
	A2: Rekening houden met jongere met CP	<i>'Om mezelf aan te passen, ik weet niet bijvoorbeeld gedrag ofzo, zou ik dat niet erg vinden'</i>
	A3: Jongere met CP op gemak stellen	<i>'Als ik zou merken dat iemand ongemakkelijk is ofzo dan zou ik er denk ik gewoon wat van zeggen ofzo of gewoon laten weten dat het niet erg is'</i>
	A4: Jongere met CP helpen	<i>'Wij zijn zelf best wel zelfstandig in ons team. Als er iemand komt dan gaan we haar helpen'</i>
	A5: Jongere met CP accepteren	<i>'Oh acceptatie, daar heb ik zelf geen problemen mee. Dat zou ik, ja dat bijvoorbeeld wat ik al zei, in gedrag zegmaar, zou ik het niet moeilijk vinden om me aan te passen'</i>
B: Samen sporten zorgt voor leerprocessen	B1: Leren over beperking door inclusie	<i>'Dat je er zelf heel veel van leert. Dat het ten eerste een soort is van 'wow', zo kun je het ook hebben, weet je wel'</i>
	B2: Jongere met CP zorgt voor teambuilding	<i>'Op het moment dat je iemand echt met zijn allen zou moeten helpen met beter worden is dat natuurlijk een vorm van team building die je toepast. Omdat je met zijn allen toch bezig bent met die factor'</i>
	B3: Leren om te helpen door inclusie	<i>'Ja en ik denk dat je ook diegene heel erg zou kunnen helpen. En dat je daar ook, daar kun je altijd van leren'</i>
	B4: Inclusie aanleiding om nieuwe spellen te maken	<i>'Dat je het spel een beetje verandert, dat je een spelletje kan maken ofzo, dat je een nieuw soort sport misschien wel kan bedenken ofzo erbij'</i>
	B5: Jongere met CP leert over sporten	<i>'En ja, ik weet niet, dat ze toch een beetje hebben geleerd wat het nou precies inhoudt'. Interviewer: 'Het kickboksen.' Participant: 'ja'</i>
	B6: Jongere met CP brengt iets nieuws	<i>'Dus dat is eigenlijk het meest positief, iets leuks, ze brengen iets nieuws van een nieuwe dimensie'</i>
C: Inclusie jongere met CP kan	C1: Meedoen geen probleem	<i>'Maar bijvoorbeeld bij dansen ofzo, dan zou ik het juist wel zeg maar leuk vinden, want dat is zeg maar fijn dat iemand dan gewoon de mogelijkheid heeft om zeg maar ja ook iets te doen zeg maar'</i>

	C2: Meer spelers altijd leuk	<i>'Meer zielen meer vreugde?'</i>
D: Positieve zelfontplooiing jongere met CP mogelijk	D1: Zelf kiezen mogelijk voor jongere met CP	<i>'Ze kan natuurlijk wel dingen kiezen, alleen moet ze bespreken of iets handig is of goed is, maar meestal zijn we niet zo moeilijk nee'</i>
	D2: Jongere met CP zal zelfvertrouwen hebben	<i>'Maar op het moment dat je gewoon een beetje stil bent en, niet per se stil, maar als je, is natuurlijk een beetje ingewikkeld uit te leggen, maar als je op een sociale manier een beetje goed speelt dan en met de stroming meegaat dan denk ik dat het op zich geen, dat het zelfvertrouwen op zich geen probleem kan zijn'</i>
E: Niveau jongere met CP bepaalt kwaliteit inclusie	E1: Lager niveau beter voor jongere met CP	<i>'Maar vooral met wedstrijden is het, maar in de ene hiphop die ik heb kan het echt prima, dan is het geen probleem. Maar de andere dan moet je wel van best wel hoog niveau zijn'</i>
	E2: Kwaliteit van belang, niet CP	<i>'Maar gewoon, ik denk dat voor mij iemand met een beperking niet heel anders is dan iemand die gewoon niet zo goed kan waterpoloën'</i>
F: Benodigheden voor slagen inclusie	F1: Voorbereiding op komst jongere met CP	<i>'Ja maar dan moet bijvoorbeeld via de sportvereniging dat meisje met een trainer in contact komen die de trainer kan haar dan bijvoorbeeld begeleiden in het team'</i>
	F2: Positieve instelling jongere CP belangrijk	<i>'Ja, het meedoen en het je best doen en ook laten zien dat je je best doet, laten zien dat je het leuk hebt. Dat vind ik heel belangrijk'</i>

Positieve percepties over inclusie van jongeren met CP bij sport

Ten aanzien van de positieve percepties konden zes kernthema's worden geïdentificeerd (zie tabel 2). Bij ieder thema konden verschillende sub thema's worden onderscheiden, deze zijn tevens terug te vinden in tabel twee.

Het eerste kernthema (A) was: *Positieve omgang met een jongere met CP*. Vijf sub thema's vielen onder dit thema. Binnen dit thema was de kern dat de jongeren een jongere met CP als een normaal mens zien, accepteren en helpen waar nodig.

Samen sporten zorgt voor leerprocessen was het tweede kernthema (B). Zoals in tabel twee is af te lezen vielen zes sub thema's onder dit kernthema. De jongeren benoemden verschillende facetten die leerzaam kunnen zijn. Zo benoemden de jongeren dat zij zelf kunnen leren over een beperking en kunnen leren anderen te helpen. Daarbij benoemden de jongeren dat de jongere met CP kan leren wat een bepaalde sport inhoudt. Opvallend is dat de jongeren benoemden dat de jongere met CP iets nieuws kan brengen en zelfs voor teambuilding kan zorgen.

Het derde kernthema (C) was *Inclusie jongere met CP kan*. Binnen dit kernthema waren twee sub thema's te onderscheiden. De kern van dit thema was dat inclusie van een jongere met CP geen probleem is. Een aantal keer is benoemd dat meer spelers zelfs alleen maar leuker is.

Positieve zelfontplooiing jongere met CP mogelijk was kernthema vier (D). Binnen dit kernthema konden twee sub thema's worden geïdentificeerd. De basis van dit thema was dat jongeren met CP volgens de jongeren door het sporten zelfvertrouwen kunnen krijgen en dingen zelf te kiezen hebben gebaseerd op wat de jongeren met CP zelf denken aan te kunnen.

Als kernthema vijf (E) was geïdentificeerd: *Niveau jongere met CP bepaalt kwaliteit inclusie*. Twee sub thema's konden hierbij worden onderscheiden. Opvallend is dat inclusie bij een lager sportniveau het meest geschikt leek te worden gevonden voor jongeren met CP. Daarbij is opvallend dat niet per se het hebben van CP als een belemmering werd gezien. Meer het minder goed zijn of geen speciale kwaliteiten hebben zou volgens de jongeren belemmerend kunnen zijn.

Het laatste thema met betrekking tot positieve percepties over inclusie van jongeren met CP tijdens sporten is kernthema zes (F): *Benodigdheden voor slagen inclusie*. Twee sub thema's vielen binnen dit kernthema. Het thema heeft betrekking op uitspraken die de jongeren deden over dingen die nodig zijn om inclusie te laten slagen. Zo werd voorbereiding op de komst van een jongere met CP belangrijk gevonden en een positieve instelling van de jongere met CP.

Tabel 3

Negatieve percepties met betrekking tot inclusie van jongeren met CP bij sport

Thema	Sub thema's	Citaten
A: Inclusie nadelig voor zelfevaluatie jongere met CP	A1: Zelfvertrouwen jongere met CP krijgt een deuk	<i>'Maar ik denk dat als diegene zich ook echt een stuk minder voelt, zegmaar ja de belemmering van het team zegmaar, het is de zwakke schakel, dan denk ik niet dat dat fijn is voor diegene de zelfwaarde zegmaar'</i>
	A2: Achterlopen voor jongere met CP niet fijn	<i>'Maar het zou ook niet heel fijn zijn als ze zo slecht is dat je niet eens haar de bal kan geven en voor niks in het veld staat, dat zou ze ook niet leuk vinden natuurlijk'</i>
	A3: Jongere met CP is afhankelijk	<i>'Ja bijvoorbeeld toen ik nieuw kwam was het niet van we zullen je toeschieten om te helpen en uit te leggen enzo. Ik bedoel het zijn wel lieve mensen, maar je moet er wel om vragen wil je hulp krijgen'</i>
B: Sporten met lotgenoten geschikter	B1: Jongere met CP is niet gelijkwaardig	<i>'Nouja fysiek gezien is er natuurlijk helemaal geen gelijkwaardigheid'</i>
	B2: Jongere met CP niet goed genoeg	<i>'Nou, dat zou waarschijnlijk als ie op de bank mag zitten, dan mag ie het veld niet in denk ik'</i>
	B3: Jongeren CP alleen met elkaar sporten	<i>'Nou wat ik denk voor hun het leukste is, dat ze hun eigen competitie hebben'</i>
	B4: Meedoen jongere met CP beïnvloedt de prestatie negatief	<i>'Nou, ik neem aan dat als ie slecht is dat dat dan negatieve invloed heeft op de prestatie'</i>
C: Jongere met CP zorgt voor ongewenste aanpassingen	C1: Aanpassen niet gewenst	<i>'Ik zou het niet erg vinden om me aan te passen, maar als het erop neer komt dat het bijvoorbeeld helemaal verandert, het hele spel verandert, dan zou dat natuurlijk niet handig zijn'</i>
	C2: Trainer veel tijd kwijt aan jongere met CP	<i>'Als zij nou nog extra hulp nodig heeft, dan krijgt de rest van ons gewoon heel veel minder begeleiding. Dat daar zou ik me wel aan storen denk ik'</i>

D: Jongere met CP wordt negatief behandeld	D1: Negatief gedrag tegen jongere met CP	<i>'Ja niet wegpesten, maar zegmaar als je een team mocht kiezen, dat je tot het einde, dat diegene als laatste wordt gekozen bijvoorbeeld'</i>
	D2: Mensen willen niet helpen	<i>'Ik denk dat veel mensen gewoon raar kijken en dan niet perse zin hebben om ze nou te helpen'</i>
E: Inclusie bij teamsport het moeilijkst	E1: Geen zelfstandigheid mogelijk	<i>Zelfstandigheid ja dat hebben we niet heel erg eigenlijk, want het is meer dat een trainer of een aanvoerder die, zegmaar die, bedenken, zeggen wat we gaan doen en het is niet echt, soms kiezen mensen van 'oh ik ben buiten adem, dus ik stop even', maar dat is eigenlijk niet de bedoeling'</i>
	E2: Teamsport moeilijker dan individuele sport	<i>'Maar het is bijvoorbeeld, het is lastiger bij een teamsport bijvoorbeeld, want dan ben je ook afhankelijk van elkaar. En dan is het soms lastig als er iemand is die het gewoon minder goed lukt'</i>

Negatieve percepties over inclusie van jongeren met CP bij sport

Ten aanzien van de negatieve percepties konden vijf thema's worden geïdentificeerd (zie tabel 3).

Kernthema één (A) was *Inclusie nadelig voor zelfevaluatie jongere met CP*. Drie sub thema's konden binnen dit thema worden onderscheiden. De kern van dit thema was dat minder goed mee kunnen doen en afhankelijk zijn minder leuk voor de jongere met CP zal zijn. Benoemd is dat de jongere met CP hierdoor weinig zelfvertrouwen over zal houden.

Sporten met lotgenoten geschikter was kernthema twee (B). Binnen dit kernthema werden vier sub thema's geïdentificeerd. De jongeren benoemden dat jongeren met CP niet gelijkwaardig zijn en dat ze beter tot hun recht komen door te sporten met lotgenoten. Met lotgenoten zouden de jongeren met CP volgens de jongeren zonder beperkingen op hun eigen niveau kunnen sporten en halen ze de prestatie van een team niet omlaag.

Kernthema drie (C) was *Jongere met CP zorgt voor ongewenste aanpassingen*. Twee sub thema's waren hier van toepassing. Opvallend is dat een jongere benoemde dat de trainer zich niet zou willen aanpassen aan een jongere met CP.

Jongere met CP wordt negatief behandeld was kernthema vier (D). Twee sub thema's konden worden geïdentificeerd. Volgens de jongeren zou inclusie ertoe leiden dat negatief gedrag wordt laten zien tegenover de jongere met CP, zoals bijvoorbeeld jongeren die de jongere met CP niet willen helpen als deze hulp nodig heeft.

Kernthema vijf (E) was *Inclusie bij teamsport het moeilijkst*. Wederom twee sub thema's konden worden geïdentificeerd. De jongeren benoemden dat teamsport lastiger is voor een jongere met CP dan een individuele sport (zoals dansen of tennis), omdat binnen een team iedereen afhankelijk van elkaar is.

Tabel 4

Positieve percepties met betrekking tot inclusie van jongeren met CP in de gymles

Thema	Sub thema's	Citaten
A: Rekening houden met elkaar bij inclusie .	Niet van Toepassing	<i>'Gewoon een teamsport bijvoorbeeld voetbal en dan gewoon gelijkwaardige teams dat die goede daar gaat en die goede daar en ja dat het wel gelijkwaardige teams zijn'</i>
B: Gymleerkracht bereid tot aanpassen	B1: Gymleerkracht heeft kennis om aan te passen	<i>'Maar ik denk ook dat een gymleraar best wel weet, dat ie daar wel inzicht in heeft dat er bijvoorbeeld dingen zijn die gewoon, waar je wel iemand met een beperking sowieso best wel makkelijk aan mee kan doen aan andere dingen'</i>
	B2: Gymleerkracht bereid tot aanpassen	<i>'Hij zou hem ook heel veel steun geven en alles. Dus op zich docenten proberen ook alles wel goed te doen'</i>
C: Gym geschikt voor inclusie door lage prestatieverwachting	C1: Bij gym wordt geen hoge prestatie verwacht	<i>'Er zit natuurlijk gewoon geen druk op, omdat niemand die de les doet vindt het heel belangrijk dat ze de les kunnen doen, dus als het langer duurt, dan als ze een aparte trampoline moeten neerzetten als hij aan de beurt is, dan maakt dat niemand uit'</i>
	C2: Gym vrijblijvender dan vrije tijd sport	<i>'Ik denk dat dat beter zou zijn in de gymles als in mijn volleybalteam'</i>

Tabel 5

Negatieve percepties met betrekking tot inclusie van jongeren met CP in de gymles

Thema	Sub thema's	Citaten
A: Sommigen gaan negatief om met jongere met CP	Niet van toepassing	<i>'Je hebt misschien ook van die klootzakken die dan zich er helemaal niks van aantrekken, dat zal vast ook wel gebeuren'</i>
B: Geen bereidheid tot aanpassen	Niet van toepassing	<i>'En als je weet dat iemand bijvoorbeeld iemand iets aan zijn been heeft, je weet dat diegene niet snel naar achter kan komen, dan zie ik nu al iemand voor me die dan diegene wil afgooien en dat je dan zo zit te twijfelen van ja het is toch een beetje zielig want die kan heel moeilijk weg komen, dus dat, ja ik weet niet, dat is misschien wel een beetje.. vind het misschien best wel een beetje een probleem dan'</i>

Positieve percepties over inclusie van jongeren met CP in de gymles

Bij gym werden overwegend positieve percepties benoemd, zoals af te lezen is in tabel 4. Er konden drie kernthema's worden geïdentificeerd met betrekking tot positieve percepties over inclusie bij de gymles. Kernthema één (A) was *Rekening houden met elkaar bij inclusie*. De kerngedachte van dit thema was dat bij de gymles rekening kan worden gehouden met elkaar, bijvoorbeeld door bij partijtjes gelijkwaardige teams te maken.

Kernthema twee (B) had betrekking op de gymleerkracht: *Gymleerkracht bereid tot aanpassen*. De jongeren benoemden dat gymleerkrachten kennis hebben om zich aan te passen aan een jongere met CP en de benodigde aanpassingen ook zouden willen uitvoeren.

Gym geschikt voor inclusie door lage prestatieverwachting was kernthema drie (C). Twee sub thema's konden hierbij worden onderscheiden. De kern van dit thema was dat gymles vrijblijvender is dan een sport in de vrije tijd en dat jongeren met CP door minder prestatiedruk in de gymles makkelijk kunnen meekomen.

Negatieve percepties over inclusie van jongeren met CP in de gymles

In tabel 5 is af te lezen dat slechts enkele uitspraken werden gedaan wat betreft negatieve percepties over inclusie bij gym door drie jongeren. *Sommigen gaan negatief om met jongere met CP* was het eerste kernthema (A) dat kon worden onderscheiden. Binnen dit thema is benoemd dat niet iedereen op een goede manier om zal gaan met een jongere met CP. Het tweede kernthema was *Geen bereidheid tot aanpassen*. Binnen dit thema is benoemd dat inhouden en aanpassen aan een jongere met CP als vervelend zou kunnen worden ervaren.

Discussie

De doelstelling van huidig onderzoek was in kaart brengen wat de percepties zijn van jongeren tussen de 12 en 18 jaar zonder een fysieke beperking over inclusie van jongeren met CP bij sportactiviteiten.

Zes thema's konden worden onderscheiden met betrekking tot positieve percepties over inclusie: *Positieve omgang met jongere met CP*, *Samen sporten zorgt voor leerprocessen*, *Inclusie jongere met CP kan*, *Positieve zelfontplooiing jongere met CP mogelijk*, *Niveau jongere met CP bepaalt kwaliteit inclusie* en *Benodigdheden voor slagen inclusie*. Wat betreft negatieve percepties konden vijf thema's worden onderscheiden: *Inclusie nadelig voor zelfevaluatie jongere met CP*, *Sporten met lotgenoten geschikter*, *Jongere met CP zorgt voor ongewenste aanpassingen*, *Jongere met CP wordt negatief behandeld* en *Inclusie bij teamsport het moeilijkst*. Wat betreft positieve percepties tegenover inclusie bij de gymles konden drie thema's geïdentificeerd worden: *Rekening houden met elkaar bij inclusie*, *Gymleerkracht bereid tot aanpassen* en *Gym geschikt voor inclusie door lage*

prestatieverwachting. Met betrekking tot negatieve percepties konden twee thema's worden onderscheiden: *Sommigen gaan negatief om met jongere met CP* en *Geen bereidheid tot aanpassen*. De resultaten lieten zien dat met betrekking tot sport de positieve en negatieve percepties met betrekking tot inclusie met elkaar in evenwicht lijken te zijn. Gym is in huidig onderzoek als secundaire vraag behandeld. Opvallend is dat overwegend positieve percepties benoemd zijn met betrekking tot inclusie bij de gymles. Uit een post hoc analyse is gevonden dat een aantal thema's van positieve percepties en negatieve percepties haaks op elkaar stond. In Bijlage 3 zijn deze tegenstellingen weergegeven.

Eerder onderzoek

In huidig onderzoek is door de jongeren benoemd dat een jongere met CP positief zal worden behandeld. Daartegenover is ook benoemd dat er jongeren zullen zijn die een jongere met CP niet positief zullen behandelen. Positiviteit tegenover inclusie zouden jongeren met CP kunnen helpen bij inclusie. Dat hulp van 'gezonde' jongeren de jongeren met CP of een andere beperking kan motiveren met sporten is uit meerdere onderzoeken gebleken (Gaskin et al. 2010; King et al. 2003; Shimmell, Gorter, Jackson, Wright, & Galuppi, 2013). Of jongeren werkelijk bereid zijn te helpen is uit huidig onderzoek nog niet expliciet naar voren gekomen. Zoals benoemd zijn de meningen over de houding van jongeren zonder beperkingen tegenover de jongeren met CP verdeeld. Het is wel positief te noemen dat er jongeren zijn die aangaven dat een jongere met CP gelijk behandeld zal worden.

Tevens is in huidig onderzoek naar voren gekomen dat jongeren denken dat inclusief sporten kan zorgen voor zelfontplooiing van jongeren met CP. Daar tegenover is ook benoemd dat het zelfvertrouwen van jongeren met CP juist achteruit zou kunnen gaan. Groff, Lundberg en Zabriskie (2009) hebben in onderzoek aangetoond dat jongeren met een lage graad van CP, die zich kunnen identificeren met hun sport en zich kunnen uitleven in sport, hun kwaliteit van hun leven beter noemen. Hiervan uitgaande is het dus van belang ervoor te zorgen dat de jongeren met CP zich kunnen ontplooien bij de inclusie. Wederom waren de meningen van de jongeren verdeeld over het kunnen ontplooien van jongeren met CP. Dat er onder sommige jongeren positief wordt gedacht is al een goede stap.

Meerwaarde huidig onderzoek

Huidig onderzoek onderscheidt zich van andere onderzoeken doordat de percepties van jongeren zonder beperkingen over inclusie bij sportactiviteiten zijn onderzocht. Hier is eerder nog vrijwel geen onderzoek naar gedaan (Hutzler, 2003). Huidig onderzoek heeft, als wordt gekeken naar de gevonden thema's, veel nieuwe informatie opgeleverd. De percepties van de jongeren zonder beperking zijn van meerwaarde voor de onderzoekswereld. Een aantal

participanten heeft benoemd dat het voor hen de eerste keer was dat zij nadachten over sporten met een jongere met een beperking. Dit zegt iets over de nog redelijke onbekendheid met inclusie.

Daarbij is huidig onderzoek van meerwaarde, omdat een aanzet is gegeven in het onderzoeken van de percepties met betrekking tot inclusie bij de gymles. Dit is met de invoering van het Passend Onderwijs een belangrijk onderwerp om te onderzoeken (Rijksoverheid, 2015). Het lijkt alsof de jongeren naar de gymles op een andere manier kijken dan naar de sportkeuze in de vrije tijd. Van gym is gezegd dat daar minder vanaf hangt en dat inclusie dus makkelijker is vorm te geven in de gymles dan tijdens een vrije tijd sport. Uit een onderzoek van Imms et al. (2008) is gebleken dat informele activiteiten populairder lijken onder de jongeren met CP dan formele sportactiviteiten. Als gymles wordt gezien als een informele activiteit, lijkt de gymles geschikt voor inclusie zowel voor de jongeren met CP als de jongeren zonder beperking. Daarbij is door de jongeren benoemd dat de gymleerkracht de gymles kan aanpassen voor een jongere met CP. Met het oog op deze resultaten zou inclusie in de gymles wellicht een basis kunnen vormen voor inclusie bij andere sportactiviteiten in de vrije tijd.

Methodologische kanttekeningen

Er is een aantal methodologische kanttekeningen te plaatsen bij huidig onderzoek. Ten eerste is bij de werving van de participanten gebruik gemaakt van een gemakssteekproef. Om een nog representatievere steekproef te verkrijgen, zou het beter zijn geweest een random steekproef te trekken (Neuman, 2014).

Ten tweede hebben aan het onderzoek jongeren tussen de 12 en 18 jaar geparticipeerd. Zoals benoemd bevinden deze jongeren zich in een levensfase waarin leeftijdsgenoten belangrijk worden en het sluiten van vriendschappen centraal staat (Wicks-Nelson & Israel, 2014; Ochse, & Plug, 1986). Er is echter een verschil tussen een 12-jarige en een 17-jarige in de belevingswereld. Een 12-jarige gaat over het algemeen naar de brugklas, terwijl een 17-jarige al een paar jaar bekend is met de middelbare school. Wellicht is de leeftijdsrange voor het onderzoek hiermee te ruim genomen, wat het samennemen van de percepties van de verschillende participanten minder gerechtigd maakt.

Ten derde waren geen van de participanten bekend met CP. Ervaringen konden hierdoor niet worden uitgevraagd. Wanneer de participanten wel ervaring hadden gehad met jongeren met CP zou wellicht meer diepgang kunnen worden gezocht in de interviews.

Ten vierde is tijdens het interviewen naar voren gekomen dat het voor sommige participanten lastig is geweest zich een beeld te vormen over hoe CP zich in de praktijk uit.

Met name het kunnen inbeelden van de mate van ernst is een lastig aspect geweest. Voor huidig onderzoek is CP in het algemeen als onderwerp genomen, daarbij is geen onderscheid gemaakt in de vijf niveaus waarop CP wordt gemeten (Jones et al., 2007). Om een duidelijk beeld te kunnen schetsen van de problemen waar een jongere met CP tegen aan kan lopen, had er voor gekozen kunnen worden de doelgroep CP jongeren van een bepaald niveau voor ogen te houden. Het niet goed kunnen vormen van een beeld over CP door de participanten zou de resultaten hebben kunnen beïnvloeden.

Ten vijfde is bij het formuleren van thema's soms sprake geweest van een grote bijdrage aan uitspraken van een enkele of maar een paar participanten. Dit maakt voor kwalitatief onderzoek niet uit, echter dienen de resultaten wel met voorzichtigheid te worden geïnterpreteerd en met name te worden gegeneraliseerd (Neuman, 2014).

Ten zesde is bij de data analyse geen gebruik gemaakt van een tweede beoordelaar. Een tweede beoordelaar zou echter de interbeoordelaarsbetrouwbaarheid hebben kunnen verhogen (Mellion & Tovion, 2002).

Vervolgonderzoek

In aanvullend onderzoek is het van toegevoegde waarde om naast de percepties van de jongeren zonder beperkingen de percepties van jongeren met CP te onderzoeken. De percepties van beide groepen zouden met elkaar kunnen worden vergeleken. Met die percepties kan worden geanalyseerd hoe de inclusie voor beide betrokken partijen het beste vorm kan worden gegeven. Ten tweede is opvallend dat in huidig onderzoek door de jongeren een aantal keer onderscheid is gemaakt tussen een individuele sport en een teamsport en de geschiktheid van inclusie daarbij. In vervolgonderzoek kunnen percepties over inclusie bij individuele sporten en teamsporten apart van elkaar worden uitgevraagd. Ten derde is al eerder onderzoek gedaan naar het handelen en de percepties van gymleerkrachten bij inclusie van jongeren met CP (Ammah, & Hodge, 2006; Hodge et al., 2004). In huidig onderzoek is naar voren gekomen dat de jongeren denken dat de gymleerkracht de les zou willen aanpassen voor een jongere met CP. Voor vervolgonderzoek is het relevant de percepties van de gymleerkrachten te peilen over inclusie.

Aanvullend op de benoemde resultaten is door de jongeren gesproken over de geschiktheid van sportfaciliteiten zoals de kleedkamer en het sportveld. Over de geschiktheid zijn de meningen verdeeld. Voor dit onderzoek is deze informatie buiten beschouwing gelaten, maar dat het belangrijk is over faciliteiten na te denken is tevens uit ander onderzoek gebleken (Verschuren et al. 2012). Vervolgonderzoek naar sportfaciliteiten zou een volgende stap kunnen zijn om inclusie te verbeteren.

Conclusie

Geconcludeerd kan worden dat jongeren zowel positieve als negatieve percepties hebben met betrekking tot inclusie van een jongere met CP bij sport. Het is daarmee niet vast te stellen of positief of negatief staan tegenover inclusie de overhand heeft. Tegen inclusie in de gymles lijkt overwegend positief aan te worden gekeken. Huidig onderzoek is van toegevoegde waarde in de praktijk, aangezien de jongeren zonder een beperking zich bewust zijn geworden van het samen sporten met een jongere met CP. Echter is dit een kleine groepje jongeren. Door bijvoorbeeld via de media of voorlichtingen op scholen aandacht te schenken aan wat inclusie met een jongere met CP inhoudt, kan een grotere groep jongeren worden bereikt.

Referenties

- Ammah, J. O. A., & Hodge, S. R. (2006). Secondary physical education teachers' beliefs and practices in teaching students with severe disabilities: A descriptive analysis. *The High School Journal*, 89(2), 40-54. doi:10.1353/hsj.2005.0019
- Bjornson, K. F., Belza, B., Kartin, D., Logsdon, R., & McLaughlin, J. F. (2007). Ambulatory physical activity performance in youth with cerebral palsy and youth who are developing typically. *Journal of the American Physical Therapy Association*, 87, 248-257. doi:10.2522/ptj.20060157
- Block, M. E., & Obrusnikova, I. (2007). Inclusion in physical education: A review of the literature from 1995-2005. *Adapted Physical Activity Quarterly*, 24, 103-124.
- Boeijs, H. (2002). A purposeful approach to the constant comparative method in the analysis of qualitative interviews. *Quality & Quantity*, 36, 391-409.
- de Hollander, E. L., Milder, I. E., & Proper, K. I. (2015). *Beweeg- en sportgedrag van mensen met een chronische aandoening of lichamelijke beperking*. Bilthoven: Rijksinstituut voor volksgezondheid en milieu.
- Flick, U. (2009). *An introduction to qualitative research (fourth edition)*. Sage: Londen.
- Gaskin, C. J., Andersen, M. B., & Morris, T. (2010). Sport and physical activity in the life of a man with cerebral palsy: Compensation for disability with psychosocial benefits and costs. *Psychology of Sport and Exercise*, 11, 197-205. doi:10.1016/j.psychsport.2009.12.003
- Groff, D. G., Lundberg N. R., & Zabriskie, R. B. (2009). Influence of adapted sport on quality of life: Perceptions of athletes with cerebral palsy. *Disability and Rehabilitation*, 31(4), 318-326. doi:10.1080/09638280801976233
- Heath, H., & Cowley, S. (2004). Developing a grounded theory approach: a comparison of Glaser and Strauss. *International Journal of Nursing Studies*, 41, 141-150. doi:10.1016/S0020-7489(03)00113-5
- Hjörne, E. (2015). The narrative of special education in Sweden: History and trends in policy and practice. *Discourse: Studies in the Cultural Politics of Education*, 1, 2-13. doi:10.1080/01596306.2015.1073017
- Hodge, S., Ammah, J., Casebolt, K., Lamaster, K., & O' Sullivan, M. (2004). High school general physical education teachers' behaviors and beliefs associated with inclusion. *Sport, Education and Society*, 9(3), 395-419. doi:10.1080/13573320412331302458

- Hutzler, Y. (2003). Attitudes toward the participation of individuals with disabilities in physical activity: A Review. *QUEST*, 55, 347-373.
doi:10.1080/00336297.2003.10491809
- Imms, C. (2008). Children with cerebral palsy participate: A review of the literature. *Disability and Rehabilitation*, 30(24): 1867-1884. doi:10.1080/09638280701673542
- Imms, C., Reilly, S., Carlin, J., & Dodd, K. (2008). Diversity of participation in children with cerebral palsy. *Developmental Medicine & Child Neurology*, 50, 363-369.
doi:10.1111/j.1469-8749.2008.02051.x
- Jones, M. W., Morgan, E., & Shelton, J. E., & Thorogood, C. (2007). Cerebral Palsy: Introduction and diagnosis (Part I). *Journal of Pediatric Health Care*, 21(3), 146-152.
doi:10.1016/j.pedhc.2006.06.007
- King, G., Cathers, T., Brown, E., Specht, J. C., Willoughby, C., Polgar, J. M., ... Havens, L. (2003). Turning points and protective processes in the lives of people with chronic disabilities. *Qualitative Health Research*, 13(2), 184-206.
doi:10.3109/01942638.2013.791916
- Maher, C. A., Williams, M. T., Olds, T., & Lane, A. E. (2007). Physical and sedentary activity in adolescents with cerebral palsy. *Developmental Medicine & Child Neurology*, 49, 450-457. doi: 10.1111/j.1469-8749.2007.00450.x
- Mellion, L. R., & Tovion, M. M. (2002). Grounded theory: a qualitative research methodology for physical therapy. *Physiotherapy Theory and Practice*, 18, 109-120.
doi: 10.1080/09593980290058490
- Mulvihill, B. A., Shearer, D., & van Horn, M. L. (2002). Training, experience, and child care providers' perceptions of inclusion. *Early Childhood Research Quarterly*, 17, 197-215.
- Neuman, W. L. (2014). *Understanding research*. Amsterdam: Pearson
- Ochse, R., & Plug, C. (1986). Cross-cultural investigation of the validity of Erikson's theory of personality development. *Journal of Personality and Social Psychology*, 50(6), 1240-1252.
- Odding, E., Roebroek, M. E., & Stam, H. J. (2006). The epidemiology of cerebral palsy: Incidence, impairments and risk factors. *Disability and Rehabilitation*, 28(4): 183-191.
doi:10.1080/09638280500158422
- PERRIN, Pediatric Rehabilitation Research in the Netherlands. (2016). *PERRIN-PiP: het onderzoek*. Verkregen via www.perrin.nl

Rijksoverheid. (2015). *Passend onderwijs. Achtste voortgangsrapportage December 2015*.

Verkregen via <https://www.rijksoverheid.nl/zoeken?trefwoord=passend+onderwijs>

Rosenbaum, P., Paneth, N., Leviton, A., Goldstein, M., & Bax, M. (2006). *A report: the definition and classification of cerebral palsy*. Washington: UCP Research and Educational Foundation.

Sentenac, M., Ehlinger, V., Michelsen, S. I., Marcelli, M., Dickinson, H. O., Arnaud, C. (2012). Determinants of inclusive education of 8–12 year-old children with cerebral palsy in 9 European regions. *Elsevier*, 34, 588-595. doi:10.1016/j.ridd.2012.09.019

Schuman, H. (2007). Passend Onderwijs - pas op de plaats of stap vooruit? *Tijdschrift voor Orthopedagogiek*, 46, 267-280.

Shimmell, L. J., Gorter, J. W., Jackson, D., Wright, M., & Galuppi, B. (2013). “It's the participation that motivates him”: Physical activity experiences of youth with cerebral palsy and their parents. *Physical & Occupational Therapy in Pediatrics*, 33(4), 405-420. doi:10.3109/01942638.2013.791916

Verschuren, O., Wiart, L., Hermans, D., & Ketelaar, M. (2012). Identification of facilitators and barriers to physical activity in children and adolescents with cerebral palsy. *The Journal of Pediatrics*, 161, 488-494. doi:10.1016/j.jpeds.2012.02.042

Vogler, E. W., Koranda, P., & Romance, T. (2000). Including a child with severe cerebral palsy in physical education: A case study. *Adapted Physical Activity Quarterly*, 17, 161-175.

Wicks-Nelson, R., & Israel, A. C. (2014). *Abnormal child and adolescent psychology*. Amsterdam: Pearson

Zwier, N., van Schie, P. E. M., Becher, J. G., Smits, D. W., Gorter, J. W., & Dallmeijer, A. J. (2010). Physical activity in young children with cerebral palsy. *Disability and Rehabilitation*, 32(18): 1501-1508. doi: 10.3109/09638288.2010.497017

Bijlage 1: Informatie- en toestemmingsbrieven

Beste jongere,

Je krijgt deze brief omdat ik je wil vragen deel te nemen aan een onderzoek waar ik samen met medestudent Alice Bos mee bezig ben. Mijn naam is Babet Zwart en ik studeer Orthopedagogiek aan de Universiteit Utrecht.

Waarom benader ik jou?

Ik benader jou, omdat ik denk dat jij me goed verder kunt helpen. Voor het onderzoek ben ik op zoek naar jongeren tussen de 12 en 17 jaar die lid zijn bij een sportvereniging en geen fysieke beperking hebben.

Wat is het doel van het onderzoek?

Het doel van het onderzoek is informatie te krijgen over hoe jongeren met een fysieke beperking op een goede manier samen kunnen sporten met jongeren zonder een fysieke beperking. Voor jou is sporten misschien vanzelfsprekend, maar voor jongeren met een fysieke beperking is het soms lastig om op dezelfde manier als jij te kunnen sporten. Het is belangrijk dat we leren hoe jij als jongere denkt over samen sporten met een jongere met een fysieke beperking.

Wat wordt er precies van jou gevraagd?

Door middel van een interview zal ik jou vragen hoe jij het zou vinden om met een jongere samen te sporten die een fysieke beperking heeft. De fysieke beperking waar specifiek naar gevraagd zal worden is cerebrale parese. Je hoeft niet bekend te zijn met cerebrale parese, over deze beperking zal uitleg worden gegeven. Het interview zal ongeveer een uur duren en plaatsvinden op de school via waar je deze brief ontvangen hebt.

Wat gebeurt er met jou gegevens?

Jou gegevens en antwoorden worden alleen gebruikt voor dit onderzoek. Van de interviews zullen geluidsopnames worden gemaakt, deze opnames worden ook alleen voor dit onderzoek gebruikt. Alle informatie wordt anoniem verwerkt. Je naam zal niet terugkomen in het onderzoek. Alleen de onderzoeker weet je naam en koppelt je naam aan een nummer.

Hoe gaat het nu verder?

Je beslist zelf of je mee wilt doen, deelnemen is niet verplicht. Als je niet mee wilt doen aan het onderzoek hoeft je verder niks te doen.

Wil je wel meedoen, dan kan dat door onderstaand toestemmingsformulier samen met je ouders/verzorgers in te vullen. Als je nog even de tijd nodig hebt om erover na te denken, wil ik je vragen om binnen twee weken het formulier in te leveren bij de school via waar je deze brief hebt gekregen. Als je tijdens het onderzoek toch wilt stoppen, kan dat altijd. Het interview zal plaatsvinden in de periode van maart tot en met april.

Voor verdere informatie of vragen kun je altijd bij mij (b.j.zwart@students.uu.nl) terecht.

Met vriendelijke groet,

Babet Zwart

Geachte heer, mevrouw,

Middels deze weg wil ik me graag aan u voorstellen en zal ik u op de hoogte brengen van een interview dat ik zou willen afnemen bij uw kind, wanneer u hier toestemming voor geeft.

Mijn naam is Babet Zwart, sinds 2012 mag ik mij toegepast psycholoog noemen en momenteel ben ik bezig met de master Orthopedagogiek aan de Universiteit Utrecht. Voor mijn afstuderen doe ik (samen met medestudent Alice Bos) onderzoek naar de deelname van jongeren met de fysieke beperking cerebrale parese (CP) in sportactiviteiten. Door de fysieke beperkingen is deelname van jongeren met CP aan sportactiviteiten moeilijker dan voor jongeren zonder fysieke beperkingen. Dit onderzoek wordt geleid door dr. D. W. Smits van de Universiteit Utrecht.

Voor het onderzoek zullen interviews worden afgenomen bij zowel jongeren met CP als jongeren zonder een fysieke beperking. Uw kind zal ik vragen stellen over hun ideeën met betrekking tot het samen sporten met jongeren met CP.

Als u toestemming geeft om uw kind te interviewen dient u rekening te houden met een aantal zaken:

- Het interview met uw kind zal gebeuren op de school via waar u deze brief heeft ontvangen en zal ongeveer een uur duren.
- Van het interview zullen geluidsopnames worden gemaakt die, net als de antwoorden van uw kind, uitsluitend gebruikt worden voor dit onderzoek.
- Alle informatie zal anoniem verwerkt worden. Namen worden in het onderzoek niet genoemd.
- Het interview zal plaatsvinden in de periode van maart tot en met april.

Bijgevoegd is een toestemmingsbrief die u samen met uw kind dient te ondertekenen als u toestemming geeft om uw kind deel te laten nemen aan dit onderzoek. Als u nog even de tijd nodig hebt om erover na te denken, wil ik u vragen om binnen twee weken het formulier in te leveren bij de school via waar u deze brief heeft ontvangen.

Ik hoop van harte op uw toestemming.

Met vriendelijke groet,

Babet Zwart

Voor verdere informatie of vragen kunt u altijd bij mij (b.j.zwart@students.uu.nl) terecht.

Toestemmingsbrief

Wij (ouder en jongere) hebben de informatiebrief gelezen. Er was genoeg ruimte om contact op te nemen als we vragen hadden. We hebben genoeg tijd gekregen om te beslissen of de jongere deel zou nemen aan het onderzoek.

We weten dat deelname geheel vrijwillig is. Als de jongere wil stoppen tijdens het onderzoek, mag dit zonder een reden op te hoeven geven.

De informatie die wordt gegeven tijdens het onderzoek is alleen beschikbaar voor de onderzoeker en zal anoniem worden verwerkt.

We geven toestemming om de informatie te gebruiken voor de doeleinden die in de informatiebrief staan beschreven.

Naam deelnemer:

Datum:/...../.....

Plaats:

.....

Handtekening:

Naam ouder/verzorger:

Datum:/...../.....

Plaats:

.....

Handtekening:

Hieronder in te vullen door de onderzoeker

Ik verklaar hierbij dat ik de jongere en zijn of haar ouder/verzorger volledig heb geïnformeerd over het genoemde onderzoek. Als er tijdens het onderzoek informatie bekend wordt die de toestemming van deze personen zou kunnen beïnvloeden, dan breng ik hen daarvan tijdig op de hoogte.

Naam onderzoeker:

Datum:/...../.....

Plaats:

.....

Handtekening:

Bijlage 2: Checklist interview

Introductie	
☐ Voorstellen	Ik ben ... , ... jaar oud en woon in Werk als onderzoeker Hobby's
☐ Introductie interview	Onderzoek jongeren met CP Gesprek/interview over 'meedoen' Jouw eigen ervaringen en percepties (geen goede of foute antwoorden)
☐ Toestemming geluidsopname	Opnemen om later terug te luisteren Vind je dat goed? Tijdens opname nog een keer vragen
☐ Vragen?	Heb je nog vragen?

Open beginvragen
☐ Wie ben jij? Kun je wat over jezelf vertellen? ☐ Hoe ziet jou week er uit? ☐ Waar denk je aan bij 'meedoen' of participatie? Hoe is dat bij jou?

Overgangsvragen naar percepties over samen sporten
☐ Ben je bekend met jongeren met een fysieke beperking? ☐ Ken je cerebrale parese (CP)? ☐ Zo ja, kan je daar wat over vertellen? (Zo nee, korte uitleg over CP)

Thema's	
☐ Vrije tijd sport	<i>Doorvragen op thema</i> Wat voor sport doe je? Wat vind je in sport belangrijk? Wat wil je bereiken? Waarom sport je? Ervaring met sporten met jongere met een beperking? Hoe zou het voor jou zijn als een jongere met cp mee zou sporten? <i>Positieve percepties</i> Wat zou goed kunnen gaan? Wat zou je leuk vinden aan het meedoen van een jongere met CP? <i>Negatieve percepties</i> Wat zou minder goed kunnen gaan?
☐ Gymles	<i>Doorvragen op thema</i> Hoe gaat jullie gymles? Wat voor activiteiten doen jullie vaak? Hoe zou dat zijn met een jongere met CP?

	<p><i>Positieve percepties</i> Wat zou goed kunnen gaan? Wat zou je leuk vinden aan het meedoen van een jongere met CP?</p> <p><i>Negatieve percepties</i> Wat zou minder goed kunnen gaan?</p>
☐ Belangrijke momenten	Je hebt eerder verteld over wat jij belangrijk vindt in sport. Denk je dat jongeren met CP hetzelfde belangrijk vinden?

Voorbeelden van doorvragen

Wat bedoel je? Kun je dat uitleggen?
 Kun je een voorbeeld noemen?
 Kun je daar wat meer over vertellen?
 Waarom?
 Hoe is dat voor jou?
 Heb je tips voor het inpassen van jongeren met CP?
 Wat is jou manier om daarmee om te gaan?
 Kun je goed meekomen/bij blijven met anderen?
 Heb je zelf tips voor ...?
 Heb je zelf vragen over...?

Woordkaartjes

☐ Aanpassingen	☐ Hulpmiddelen	☐ Sportveld
☐ Acceptatie	☐ Individueel	☐ Teamgenoten
☐ Gelijkwaardigheid	☐ Kleedhokjes	☐ Trainer/gymleerkracht
☐ Gymles	☐ Leerlingen	☐ Wedstrijden
☐ Prestatie	☐ Bijdrage	☐ Teamsport
		☐ Zelf kiezen
		☐ Zelfstandigheid
		☐ Zelfvertrouwen
		☐ Trainingen

Afsluiting

☐ Afronding	Zijn er nog andere dingen die je kwijt wil?
☐ Vervolg onderzoek	Uitleggen wat er met de informatie van het onderzoek wordt gedaan.
☐ Toestemming benaderen	Zouden we je nog een keer voor mogen benaderen als we vragen hebben? Je kan/mag dan altijd beslissen of je mee wilt doen
☐ Bedanken	Hartelijk danken voor deelname

Bijlage 3: Tabel met tegenstrijdigheden in de resultaten

Tabel 6

Tegenstellingen in de gevonden positieve en negatieve thema's met betrekking tot inclusie bij sport

Positieve percepties	Negatieve percepties
A. Positieve omgang met jongere met CP	D. Jongere met CP wordt negatief behandeld
C. Inclusie jongere met CP kan	B. Sporten met lotgenoten geschikter
D. Positieve zelfontplooiing jongere met CP mogelijk	A. Inclusie nadelig voor zelfevaluatie jongere met CP